

ספר העיטור המוגה

מחולק לאלף סימנים

לחד מגדולי קמאי
מדור הרמב"ם ורבינו תם
רבינו יצחק בר' אבא מרי
ממרשיליא (מרסיי)

חלק א
שער כתב

מכון
כנסת
ירושלים תשע"ט

מהדורה חדשה
מוגהת ומדויקת על פי
כתבי יד
ודפוסים ראשונים,
בחלוקה מהודשת
לפסקאות

10

שיש לו; הילכך עשייתה גמר מצוה ומברך לעשות ציצת באותו טלית הצריך (בכ"ו: צרח) לו, ואף על פי שהוא חייב להתעטף [אינו צריך לטלית הראשון שהרי יש לו טלית אחר להתעטף] מצות טלית השלים, כגון מזוזה שאף על פי שלא דר ביה מצות עשה. ומאן דאמר לא מברך קסבר חובת גברא היא [כמצות תפלין], ואף על פי שעשה ציצת בטליתו לא קיים מצות ציצת עד שמתעטף בה כדכתיב: כנפות כסותך אשר תכסה בה, וכיון שקיים בטלית אחד אין צריך בטלית אחר, והרי הוא כסוכה ותפלין ודומיהן דאין צריך לברך.

ורבינו אלפסי אסקה להילכתא דבהא פליגי, מר סבר חובת טלית ומר סבר חובת גברא. וכללא דברכות, כל מצוה שעשייתה גמר מצוה צריך לברך וכל שאין עשייתה גמר מצוה אין צריך לברך כרב חסדא. ולהא כללא קיימא לן חובת טלית היא וצריך לברך בשעת עשייה כרב אדא בר אהבא דאמר מברך, וכרבה בר חנא דאמר ליה: מי סברת חובת גברא היא חובת טלית היא זיל רמי ליה. והא דמלאכא הא קא אמרינן לעיל דלא פליגי וליכא למיפשט מינה לא חובת גברא ולא חובת טלית, דהכי קאמר ליה טצדקי למיפטר נפשך מציצת.

וכן פסקו הגאונים קמאי ובתראי, ורבי טוביה אמר נמי מברך לעשות [וכן רב עמרם בתשובתו. ורבינו אלפסי פסק דחובת גברא הוא, דהא אנן לא מברכינן לעשות].

ומסתברא לן חובת טלית היא כרב אדא בר אהבא וכרבה בר חנא כדפרישית, וראיה דרבינו לאו ראיה היא. ואי משום דמברכינן להתעטף דמשמע חובת גברא היא, הא נמי ליתא. דעד כאן לא פליגי אלא בלעשות, אבל להתעטף כולי עלמא לא פליגי דמחייב וממאה ברכות היא. דאף על גב דחובת טלית היא לא מחייב אלא משום עטיפה דקא מחייב בה דכתיב אשר תכסה בה, ומברך שצוהו הקדוש ברוך הוא שלא יתכסה בטלית אלא אם כן יש עמו ציצת. והילכך מברך בשעת עשייה לעשות.

(תתצט) ואית לן סברא אחרינא, דאיכא למימר כללא הוא דכל מצוה שפסולה בגוי בישראל אין צריך לברך כרב חסדא. והא דקאמר: אלא לאו היינו טעמא כל מצוה שעשייתה גמר מצוה וכו',

תיובתיה מהא. קסבר רב חסדא כל מצוה שכשרה בגוי כגון סוכה ולולב, בישראל אין צריך לברך דלא (צריך) [שייך] למימר אשר קדשנו, כל מצוה שפסולה בגוי כגון הא בישראל צריך לברך.

וכללא הוא והרי מילה וכו', ואפילו רבי יהודה לא קאמר אלא איכא דאיכא כותי וארמאי הא ליכא כותי (וארמאי) מודי רבי יהודה דימול ארמאי. מידי הוא טעמא אלא לרב, לרב הוא דמקשינן, ואיהו הא סבירא ליה דמילה בגוי פסולה, דאיתמר מנין למילה בגוי שהיא פסולה וכו'; דסבירא ליה כרבי יהודה דאמר כותי ולא ארמאי והוא הדין כי ליכא כותי (וארמאי), ואי נמי רב תנא הוא ופליג.

סוכה מסייע ליה תפלין תיובתיה דלא מברך בהו בעשייתן, הרי סוכה דכשרה בגוי אם עשאה דתניא סוכת גנב"ך כשרה, וישראל בעשייתה [אין] צריך לברך [לעשות] דתניא העושה סוכה לעצמו וכו'; והוא הדין דקא מסייע ליה מלולב אלא דלא אשכחן מתניתין דכשרה בגוי, ותרומה נמי אשכחן (תרומות פ"א מ"א) דנכרי שתרם את של ישראל אפילו ברשות אין תרומתו תרומה, ובישראל צריך לברך להפריש תרומה. תפלין תיובתיה, הרי תפלין דפסולין בגוי וישראל אין צריך לברך.

שמעינן מהא דהא דגרסינן בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ג ס"א): העושה סוכה לעצמו העושה לולב לעצמו והעושה תפלין והמכסה והמוהל בכולן אומר לעשות, לא אזלא אליבא דגמרא דילן דהכא אמרינן בסוכה ותפלין לא אמרינן לעשות.

7 ← (תתצח) (שם) אלא לאו היינו טעמא כל מצוה שעשייתה גמר מצוה שאין אחריה מצוה הצריכה לה, כגון מילה שאין אחריה שום דבר הצריך לה וכגון תרומה ומעקה ומזוזה (ותרומה לכהן) [ותרומה להן]. אף על גב דכשרה בגוי בישראל צריך לברך; כל מצוה שעשייתה לאו גמר מצוה [שאחריה עיקר המצוה כשלוכשן כדכתיב והיו לטוטפות בין עיניך ובעשייתן אין בו מצוה], בישראל אין צריך לברך.

ובציצת בהא פליגי. מאן דאמר מברך בעשייתה קסבר חובת טלית היא, חובה על האדם לעשות ציצת בכל הטליתות משעה שיש לו הטלית אף על פי שאינו צריך לה, ומשעשה הציצת אין מצוה [עליה] עכשיו (שהוא) [שהרי] מתעטף באחרות

תלמודא הוא דקאמר מצי לשנויי בשינוייה רב מרדכי לרב אשי קאמר ליה: אתון דק לשנויי כי האי טעמ קשיא דרב אדרב ז כשרה.

והילכך טעמא דרב ז שכשרה בגוי כגון צי לברך. והאי קושיא ד ומותיב מתפלין, לא ז רב הונא בר חייא מש יד מברך וכו', לא מי למימר דרבי יוחנן ס דאיהו לא איירי בהנ ותפלין לאו תיובתא חסדא כדקאי קאי.

הילכך איכא תרי ליע כשרה וכיון דכשרה לעשות, וכמימרא ק לברך. ורב עמרם ורב דפסולה בגוי, ולא ב ומסתברא לן כליש מתנינן לה ציצת ב בתרומות (פ"א מ"א): אפילו ברשות אין בירושלמי (שם: א"א): תרומה ולא הגוים; ו כג"א: דבר אל בני י יקחו ולא הגוים. ה הכא לא כתיב ויע אחרים.

והילכתא סוכה ולולב לברך, והיינו מנהג בברכות (מה"א): פוק דגרסינן בירושלמי ו מברך לעשות, לא דילן וליכא למסמך ובגמרא דילן לא כגמרא דילן.

(תתק) (ונשאלתי)

Elizur bin Joel, hy-Liv, of Bonn, 1741/1742.

ספר ראבי"ה

הוא

אבי העזרי

לרבינו אליעזר ברבינו יואל הלוי ז"ל

כרך רביעי

עבודה זרה חולין זבחים והלכות קטנות

אלף ומ"ח - אלף וקנ"ה

יו"ל בהגהה מחודשת מתוך כת"י

עם הגהות והערות

על ידי

דוד בהגאון ר' שריה שליט"א דבליצקי

בני-ברק תשס"ה

בלילות, משום דסבר לילה לאו זמן ציציתיה. ובפי' מפרש משום דיום צאת כרש.

כל אדם שאין לו טלית ב[ת] ד' כנפות פטור, אלא דבעידן ריתחא ענשי עלה כדא"ל מלאכא לר' קטינא (מנחות מא א). הילכך צריך אדם לקנות טלית ולעשות ציצית. וטלית בעל[ת] חמש חייבת בד' כנפות להטיל ציצית אבל לא כחמישי. דהילכתא כרבנן דאמרינן בפרק הקומץ רבהי דמצוה אחת הן. ואם נ(י)תן ציצית מכנף אחר פסולה. ואם נתנה על הגדיל ובסוף הקרן פסולה, דהילכתא כר' אליעזר בן יעקב דפוסל בשתייהן (שם מב א), דקיימא לן משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי אפילו ברייתא, כדמוכח בעירובין. וביבמות (ס א). וטלית של שותפין חייבת בציצית כדמוכח בראשית הגז (קלו א). וקיימא לן (מנחות מג א) נשים פטורות מן הציצית וגרים ועבדים משוחררים חייבין בציצית כישאל. וכסות לילה פטורה וכסות סומא חייבת. וטלית בת שלש כנפים פטורה ובעלת חמש חייבת (להתיר) [להטיל] בה ציצית בד' כנפים. והטלית כש שהקטן מתכסה בה ראשו ורובו, [ו]הגדול יוצא בה חייבת, אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אע"פ שהגדול יוצא בה עראי פטורה. וטליתא כפולה חייבת בציצית וכ"ש שאם כפלה ותפרה שחייבת בציצית לכולי עלמא.

ויש שפסקו ל' דציצית חובת טלית הוא ומברכין עליה בשעת תיקונו לעשות ציצית.

ומיהו זקן שעשאה לכבודו פטור. ורוב הגאונים לי פסקו דטלית חובת גברא הוא מדקא מברכין להתעטף בציצית כדפסקין, כדאמ' בפרק כמה מדליקין (נג א) והילכתא הדלקה עושה מצוה מדקא מברכין להדליק נר של חנוכה, ומהשתא לא מברכין לעשות ציצית דאין עשייתן גמר מצותו. ונ"ל דאפילו למאן דאמר חובת גברא אם אין לו טלית פטור מלחזור אחריו. ואם אדם חשוב מדקדקין אחריו מן השמים ונענש. כדחזינן בעובדא דמלאכא דאשכחיה לרב קטינא (מנחות מא א). והשתא ההוא (בפרק) [דפרק] ר' אליעזר דמילה (שבת קלא ב) דמשנינן הואיל ובידו להפקירן, אחיא טלית עלמאליה. ואם יש לו הרבה טליתות, למאן דאמר חובת גברא אינו מטיל אלא לאחד, למאן דאמר חובת טלית מטיל בכלוליה.

טלית של בגד וכנפי' של עור חייבת אבל איפכא פטור. וטלית שנקרעה אפילו בתוך שלש יתפור דהילכתא כרבנן (מא א). ושווין שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת ותולה בה. הילכתא מתירין מבגד לבגד. וחוט של כרך (שלה) עולה מן המניין. ואם נפסק החוט מעיקרו פסולה. וצריך לפרודי בהו כציצית דארמא. וציצית שעשאו גוי פסולה כדאיתא בפ"ב דע"ז. ואם עשאתו אשה ישראלית כשירה. עשאה מן הקוצים ומן המינין. ומן הגרדמים כשרים ומן... כשרין דהילכתא כשמואל. ת"ר (מג א)

כ"ד מלאכי כלל חטו שכן דעת הרבה ראשונים. כ"ב. מ ע"ב. כ"ל וכן בגמ'. א. מא ע"א וכת"ק. עיין ב"י סימן י ד"ה היתה. כ"ד ר' טוביה בס' העיטור דע"ז ע"ב ור"י מיגאש בתשובותיו סי' קפג והגמ"י ספ"ג מהל' ציצית בשם ראב"ן. כ"ג. כבגמ' מא ע"א דבא כו"ע מודו דפטור. כ"ד. כ"ד בה"ג הל' ציצית סי' כז והביאו ר"ף הל"צ רמז רסו ומפורש יותר ברא"ש שם סי' י. כ"ה. נדצ"ל אחיא כב"י עלמא. וכן תירצו תוס' מנחות מד ע"א סד"ה טלית. כ"ז. מא ע"א. כ"ז. מ ע"ב. כ"ח. מא ע"ב. כ"ט. לט ע"א. מ. מב ע"א. נראה ד"כדאיתא בפ"ב דע"ז מקומו אחר "כשירה" דלהלן בסמוך, ע"י ע"ז לט ע"א והגמ"י פ"א מציצית הג' ט. אבל דין גוי הוא בסוגין דמנחות. כ"ב. צ"ל ומן הנימין ומן הגרדמים פסולה ומן הסיסין

כה. וכן פירשו כמה ראשונים בפירוש ההגדה (עי' סדרש"י וראב"ן ומיוחס לרש"י ופי' קדמון שבהגדה חו"ח), ולא זכיתי שתאמר, שלא שמעתי, שסברתי שאין חובת הזכרת יציאת מצרים בלילה, ומה שלא אמרתיה משום ציצית, משום דלילה לאו זמן ציצית. ומה שאומר רבינו להלן ובפי' וכו' אולי צ"ל: ובפירוש [פלוגין] מפרש משום דיום צאתך דרש. ובא לפרש מאי טעמא סבר ראב"ע דאין חובת זכירת י"מ בלילה. וכ"ה בפ"י ההגדה לר"י בר יקר: לא זכיתי שתאמר י"מ בלילות מן התורה, לפי דכתוב למען תזכור את יום צאתך ומשמע ימים ולא לילות, וגם יציאת מצרים כתובה בפרשת ציצית שאין חובתה בלילה. עכ"ל. כ"י. כח ע"א, ובגמ' שם לו ע"ב אמרינן דטלית בעלת ה' איכא בנייהו וכו'. כז. מא ע"א ושוין וכו'. כ"ב. ע"ש סב ע"ב, אבל צ"ב דשם הוי משנה. ועיין

הלוג
היא
פטור
טליו
מאי
אמר
לולב
בציצ
וע
והזה
שכין
זוכה
עבדי
יהיו
ושמ
ת
הקב
בבני
(ההל
מסכ
לאח
לאח
בירו
ז)
לו
ומזו
שנא
ינתל
לירז
ת
וביו
מדג
לסד
פטור
ושם
ליתו
סס"
צמר
בציצ
לאו)
אי ז

Isaiiah ben Mali, di Trani, b. ca 1200

13

פסקי הרי"ד

לרבנו ישעיה דטראני הזקן ז"ל

למסכתות זבחים, מנחות ובכורות

יו"ל בפעם הראשונה על פי כתבייד גינצבורג (מוסקבה)
עם הערות ומראי מקומות
מבוא ומפתחות

מאת

הרב צבי יהושע לייטנר
מכון התלמוד הישראלי השלם, ירושלים

יד הרב הרצוג — איחוד מפעלים תורניים-ספרותיים (אמ"ת)
הוצאת מכון התלמוד הישראלי השלם, ירושלים
ירושלים תשנ"ג

מן הטלת עם כל הציצית התלויה בה, בטלה לה תלייה הראשונה, וכי הדר תפיר לה נמצאת הציצית תעשה ולא מן העשוי, שכאשר שהיא תלויה באותה הכנף הקרועה, כך מחברה עם הטלת ואינו עושה שום מעשה בציצית, ולא מיתכשרא עד דשרי לציצית והדר וקטיר לה, הילכך אם נקרעה כנף טלתו למעלה משלש יתפור, דכיון דאית בה שלש חשובה היא ולא בטל שם כנף מעליה, וכשמחזירה לטלת שנקרעה ממנה למילתא קמייתא קא הדרה, ואינו צריך שום מעשה עכשיו בציצית, שבעשיית תלייה הראשונה נכשרת, כיון שלא בטל שם כנף מעליה. אבל אם נקרעה כתוך שלש, בטל שם כנף מעליה ובטל ליה מעשה הראשון, ואם רוצה להחזירה לטלת צריך להתיר הציצית, אחר שתפר הכנף ויתלנה פעם אחרת¹¹². ואם יתפרנה עם הציצית שהיא תלויה בה הוה ליה תעשה ולא מן העשוי, כיון שבטל שם כנף מעליה בעודה קרועה ולא מיקריא ציצית, ובתפירתה נמצאת ציצית עשויה מאיליה בלי שום מעשה שיעשה בציצית.

תניא נמי הכי טלת שנקרעה חוץ לשלש יתפור, בתוך¹¹³ שלש ר' מאיר אומר לא יתפור, וחכמי אומ' יתפור. פי', ר' מאיר סבר לא יתפור, כדאמרן, וחכמי אומ' יתפור דכיון שנקרעה מטלת מצויינת¹¹⁴ כי הדר ותפיר לה התם, למילתא קמייתא מהדר לה, ובעשייתה הראשונה נכשרת, ולא אמרי' בטל שם כנף מעליה, ובהא פליגי, דר' מאיר סבר בטל שם כנף מעליה והילכך בטלה עשייתה הראשונה, וצריכה עשייה אחרת, וחכמי אומ' לא בטל

מהטלית כיון שיש בו שלש אצבעות עדיין שם כנף עליו ולא בטל מיניה דין ציצית, ולא בטל שם מעשה הראשון ממנה, ולכן מותר לחזור ולתופרה, אבל בפחות מג' בטל שם כנף, ואם יחזור ויתפור הו' חומ"ה, וזה כפי' הנימוק"י בשם רע"ג, [וכ"מ בארצה"ה סי' טו ס"ד שדעת הנימוק"י כרבינו והו' לפניו פסקי רבינו בכ"י, אבל הבי"ח כתב שדעת ר"ע והנימוק"י כמש"כ התוס' לעיל מ' ב ד"ה שמא, ולדעת חוס' מיירי שעדיין לא נפסק מן הטלית אלא שאם לא נשאר ג"א כמאן דפסיק דמי]. וכן ברי"ז כתב כרבינו 113 לפנינו בגמ': תוך. 114 צ"ל: מצויצת, וכמו"ש בהלק"ט ובסם חיים.

תכסה בה אמר רחמ', והא⁹⁹ לאו לאיכסויי עבידא, פי' לתכריכין עשאה, וההיא¹⁰⁰ שעתא ודאי רמינן לה, משום לועג לרש חרף עושהו¹⁰¹.

ופליגי¹⁰² דמלאכא, דמלאכא אשכחיה לרב קטינא דמיכסי סדינא, אמ' ליה קטינא קטינא סדינא בקיטא וסרבלא בסיתוא, ציצית¹⁰³ מה תהא עליה, אמ' ליה מי¹⁰⁴ ענשיתו אעשה, אמר ליה בזמן דאיכא ריתחא ענשינן. מיכן מוכיח שהסדין פטור מכל ציצית ואפילו מלבן¹⁰⁵, דאי הוה רמי לבן הא מקיים מצות ציצית, דתנן¹⁰⁶ אין התכלת מעכבת את הלבן, אי אמרת בשלמא חובת גברא היא, הינו דמחייב דלא קא רמי, אלא אי אמרת חובת טלת היא, האי טלת¹⁰⁷ הא לא מחייבא. ואלא מאי חובת גברא היא, נהי דחייביה רחמ' כי מיכסי טלת דבת חיובא היא, לאיכסויי מי חייביה רחמ'¹⁰⁸. פי', אפילו אם תאמר כי היא חובת גברא, לא חייבו הבורא שיעשה טלת בת ארבע כנפיים, אלא שלא ילבש טלת בת ארבע כנפים בלא ציצית. ומשום הכי אמ' מי ענשיתו אעשה, דאטו מאן דעבר במצות עשה כגון שאינו עושה סוכה ולולב מי לא ענשי ליה, והא בית דין שלמטה מכין אותו עד שתצא נפשו אם אינו רוצה לקיים¹⁰⁹, אלא הכי אמ' ליה מי ענשיתו אמאן דלא מהדר לקיים מצות עשה, הכי אמ' ליה טעדיקי למיפטר נפשך מציצית. פי', על זה גער בו כי אתה מוצא תחבולות להיפטר מן הציצית¹¹⁰. אמר רחבה אמר רב יהוד' טלת שנקרעה חוץ לשלש יתפור, בתוך¹¹¹ שלש לא יתפור. פי', לא יתפור דכיון דנקרעה כנף טלתו ונפלה

99 כ"ה בכתירי, ולפינו בגמ': האי, ובכ"מ: והאי. 100 לפנינו בגמ': בההיא. 101 משלי יז ה. 102 לפנינו בגמ' נמצא כ"ז לפני מימרא דרב טובי. 103 כ"ה בכתה"י והראשונים, ולפינו בגמ' נוסף: של תכלת. 104 לפנינו בגמ' ליתא "מי". 105 כן כתב רבינו גם בספר המכריע סי' פח, ועיין למעלה הערה 79. 106 לעיל לח א. 107 לפנינו ליתא: האי טלת. 108 כן היא הגירסא בכתה"י ובש"מ וכ"מ ברש"י. בסם חיים: לאיכסויי טלית. 109 כתובות פו א, ועי' תוס' ד"ה ענשיתו ושטמ"ק אהר"ה. 110 עי' מיוחס לרשב"א. 111 לפנינו בגמ': תוך. 112 דעת רבינו שאפילו נפרש כל הכנף

716

א אין חיוב ציצית וכו'. כתב מהרש"ל (במדישו לטור) יש ב וסדינין אע"פ שאדם ישן בהם בבוקר וכו'. קן כח מחמירין לבדוק הציצית אפילו כשכופלין הטלית משום דשמואל סבר כלי קופסא חייב בציצית ויש פוסקין כמותו אבל האלפסי כתב הא דשמואל ליחא עד כאן ולפענ"ד נראה נכון לבדוק הציצית כשכופלין אותו ומלניעין אותו כדי שיהא חזקתו בדוק דלא אין לרין לחזור ולבדוקו כשחוזר ולבטו כמו בסכין של שחיטה ועיין במה שכתבתי לעיל בסיומן מ' סעיף מ' L

ב א הלוקח טלית מצוייצת מישראל וכו'. ברייתא פרק החלת הלוקח טלית מזויצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה מן הגוי מן התגר כשרה מההדיוט פסולה נראה דאחא לאורוי דמישראל הרי היא בחזקתה לפי מה שהישראל מוחזק בכך אם להכשיר להכשיר אם לפסול לפסול מה שאין כן בגוי תגר דכשרה בכל גונא וריינו כתב בקמ"ד דמישראל או מגוי תגר כשרה משום דסתם ישראל בחזקת כשרות הוא אם לא מישראל השוד ונמוקי יוסף פירש בחזקתה שנעשית כהלכתה עד כאן ולא נהירא דאם כן הוה ליה לומר כשרה כמו שאמר מגוי תגר כשרה:

ב וסדינין אע"פ שאדם ישן בהם בבוקר וכו'. קן כח הרא"ש צקוף הלכות ציצית נקדר עשיית הציצית. וכתוב בהגהו מיימוניות פרק ג' (סג) אבל כמות לילה ביום חייב יש לחוש נקדיני שיש להם ארבע כנפות ומחמסין בהם בבוקר והם חייבים בציצית ושמעו שרבינו אליהו היה עושה להם ציצי מיהו פירשתי (סג אות ה) שרבינו ת פטר קדין בציצית אפילו כשהוא כמו יום עכ"ל. ומנהג פשוט שלא להט בציצית לקדינין בין הם של פשתן ב הם של צמר ולא פקפק אדם בדבר י"ט פרטי רמזי דינים המחודשי המבוארים בזה הסימן

(ב) העושה טלית לחכריכין אף על שלפעמים לובשה בחייו פטור מציצית:

א אין חיוב ציצית אלא בטלית שרוצה לצבוש אב מה שאינו רוצה לצבוש פטור הצכך אין צורך בעשייתו וכו' בפרק החלת (מג) רב נתמן אשכחי לרב אדא בר אהבה רמי חוטי וק מנכך לעשות ציצית אמר ליה מו ציצי שמענא הכי אמר רב ציצי א צריכה נכרה ופירש רש"י ציצי. לגלו אין צריכה נכרה. נשעת עשוי ואמרינן נטר הכי דרב חסדא רב דרב אדרב ומי אמר רב ציצי איני צריכה נכרה והאמר רב וכו' ואסיק דבבא קא מיפלגי רב נתמן ור חסדא אליבא דרב דרב חסדא ק

סימן יט

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] כלי קופסא פטורין מציצית ולפיכך אין מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות ציצית:

א (ה) אין חיוב ציצית אלא בטלית שרוצה ללבוש אבל מה שאינו רוצה ללבוש פטור. הלכך אין לברך בעשייתו אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות ציצית שאין בעשייתו מצוה אלא בלבישתו:

סימן כ

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] הלוקח טלית מצוייצת מן הגוי שאינו תגר פסולה: [ב] אין מוכרין טלית מצוייצת לגוי:

א [א] הלוקח טלית מצוייצת מישראל (ה) או מתגר גוי כשרה אבל אם לקחו ציצית חובת טלית היא הלכך עשייתה היא גמר מלוחה ורב נתמן סבר חובת גברא הוא ועטיפתה זו היא מלוחה. וכתב הר"ף (יג) והרא" (ס"ט) והלכתא כרב דאמר חובת גברא היא דהא אנו לא מצרכינן לעשות ציצית הילכך הא דאמר שמואל (מא) כלי קופסא חייבים בציצית ליחא והכי כתב בעל הלכות (ה' ציצי ס"ו) ואיכא מאן דאמר הלכה כשמואל דאמר חובת טלית היא ואנו כחבין מאי דסבירא ע"כ והרמב"ם פסק בפרק ג' (ה"ח--י) כדברי הר"ף והרא"ש דחובת גברא הוא. וכיון ששלשת עמודי ההוראה מסכימים דחובת גברא הו אין לספק בדבר:

ב גרסינן בגמרא (מא) מודה שמואל בזקן שעשאה לתכריכין שפטורה מאי טעמא אשר חכמה זה אמר רחמנא והאי לאו לאיכסו עבדא וכתוב בנמוקי יוסף (יא: ד"ה כל) ואע"פ שלובש אותה לפעמים בחייו כיון שאין עיקר עשייתה לאיכסויי מחיים הו ליה ככסו לילה שפטורה אפילו ביום עד כאן ואפילו להרמב"ם (סג) שמחייב ציצית לכל כמות שלובש ביום ואע"פ שהוא מיוחד ללילה שאני הכ דכיון דכתיב על ארבע כנפות כמותן משמע דוקא כמות המיוחד לאדם חי יחא זה שאינו מיוחד לכמות אדם חי דהוה ליה כאלו אי כמות כלל ופטור:

ב פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ב] המוצא תכלת אם הוא פסול:

א הלוקח טלית מצוייצת מישראל או מתגר גוי כשרה אבל אם לקחו מגוי שאינו תגר פסולה. ברייתא פרק החלת (מג) ופירש בנמוקי יוסף (יג. ד"ה בחזקתה) מן התגר הקצוע ומוחזק ליקח מישראל ולמכור דחוקה לא מרע נפשיה להפסיד סחורתו ולוק

דרכי משה

(ב) ובמדרכי הלכות ציצית (ס"ח חקמא) כתב וסדינים וכרים פטורים מציצית דלא חייבה תורה רק דרך מלבוש:

פרישה

(ד) משיכיר בין תכלת שבה וכו'. כתב בית יוסף אפשר שלמד כן א"ט (ה) אין חיוב ציצית אלא בטלית וכו'. כרב נתמן אליבא ד מקריאת שמע וריינו יונה מסופק בזה אם נדמה אותו לתפילין דזמנו משיכיר חזרו ובמדרכי כתב כיון דלא כתיב ביה יום אלא וראיתם אותו נראה תלוי מילתא ומעמוד השחר שרי וכן עמא דבר עכ"ל. ואחר חפלת ערבת אפילו הוא יום אין מברך עליה מהרא"י סימן קכ"א: (ה) וסדינין אף על הא דשמואל ליחא וכן נראה לי ע"כ L

פרק החלת דאמר ציצי חובת גברא הוא: בתב מורי (מהרש"ל שדה לטור) שמעתי שיש מחמירין לבדוק הציצית אפילו כשכופלין הטלית מש דשמואל סבר כלי קופסא חייב בציצית ויש פוסקין כמותו אבל הר"ף כו הא דשמואל ליחא וכן נראה לי ע"כ L

ד. הראש שם נסופו
 [נספר עשית הליט. רבט
 חס מוצא בהגות
 מיימוניות י"ז לית מ"ז לית
 ה:]
 ה. רמב"ם פרק ג'
 מהלכות ציצית [הגה ח'
 ממשנה ב' דברכות ט'
 [ע"ב רבנו יונה ברכות ד, כ
 ד"ה למח']
 יב. א. מנחות מ"ב
 [ע"א] וכדו ה"ק [ו"ק]
 ציצית ג' א' והרמב"ם שם
 [ציצית ג' י' והראש
 ה"ק, ציצית סימן ט. בעל
 הלכות גדולות סימן ט']:

היה טלית עליו, יסירנו א' כשמתחילין נרכו, מאחר דעכשו אין לובשין הטלית אלא למנוח ציצית, אם יהיה עליו יראה כאלו סובר לילה זמן ציצית הוא, וכן משמע סימן ל' סעיף ד': ב' ובפ"ד יום הכיפורים יתעטף. נב"ח [שם] כתב הטעם להדמות למלאכים.

וכתב הלבוש סימן (תקפ"ה) [תקפ"ח] [סעיף א'] אין לומר י"ג מדות בלא עטיפה. ולי נראה דכל העובר לפני המיטה נרץ להעטף, כדאמרין [ראש השנה י"ז, ט] מלמד שנעטף הקב"ה כש"ץ, ובל"ח [דברי תמוז ה"ק, ציצית א' ג] כתב דאף האומר קדיש יתעטף, מפני כבוד לבור: ג' סדינים וכו'. כתב בהגהות מיימוניות [ציצית פ"ג אה"ו] דלהרמב"ם [שם הלכה ד"א] שסובר כסות לילה ביום חייב, א"כ הקדישים חייבים בציצית, ורבינו אליהו היה עושה להם ציצית כו' עכ"ל, ומנהג פשוט שלא להטיל ציצית בסדינים, בין שהם פשמים או זמר, עכ"ל כ"י [ד"ה וסלין].

וטעמא לא ידענא למה יפטרו של זמר. ובספר יראים [סוף סימן מא] כתב ג"כ שחייבים. וזמירי [ה"ק רמז תקמ"ח] כתב איתא בספרי [דברים פ"א ק"ד] כמות פרט לסדין. ונראה לי שאין חייבים בציצית כלל, אלא אומן שהן דרך לבשה, ואשר חסכה בה נמי משמע דרך מלבוש, ואפילו דרך העלמה שחייב בכלאים, הדעת נוטה לפטור, דלא איתקש אלא ללבושה, וכרסו וכסותו נמי משמע בספרי, דממעט מאשר חסכה בה, ולא הוזהר לי רבי, עיין שם בתוספות עכ"ל. ולדרידי נרץ לומר, הא דאפילו ביום שמאי ובימי הלל [מנחות מ, א] נסדין בציצית, היינו כשמתעטף בו בציצית כמו שעשה רבי יהודה [ב"ב] [נר אלעאי] [שם כה, ב]. ובתוספות [מנחות דף מ"א ע"א] דיטור הראשון כתבו דגבי ציצית אין לחלק בין הטהרה ללבושה, ונראה לי דנסדין של זמר יעשה קצן אחד עגולה, לפטור מציצית אליבא דכולי עלמא: ד' מעלות השחר, ונראה לי דהוא הדין בערב עד זמא הכוכבים:

פאור אפילו לובשו ביום וכסות המיוחד ליום [א] או ליום וללילה חייב אפילו לובשו בלילה: הגה א' [ב] וספק ברכות [א] להקל על כן אין לנרץ עליו אלא כשלושב ביום והוא [ג] מיוחד [ג] גם כן ליום [ד] ואחר [ה] מפילת ערבית אף על פי שעדיין יום הוא אין לנרץ עליו [ו] [ז] וציל יום כיפורים יתעטף [ח] בעוד יום וינרץ עליו: ד' ג' [י] [יא] סדינים אף על פי שאדם ישן בהם בבקר אין מטילים בהם ציצית: ה' [יב] מאימתי מברך על הציצית בשחר משיבדי בין תבלת שבה ללבן שבה: [יג] ואם לנשו ד' מעלות השחר ואין ים אומרים דמנרץ עליו וכן נוהגין [יד] [ט] ואם לנשו קודם לכן כגון כסותות לא ינרץ עליו וכשאר היום ימשמש בו וינרץ:

סיכומן ימי

וזמן ברכות ציצית, וכו' ב' סעיפים:

א. ציצית (א) חובת גברא הוא (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו לובש הטלית פאור מציצית [ב] ולפיכך אינו מברך א [ב] על עשיית הציצית שאין מצוה אלא בלבישתו:

וטעמא לא ידענא למה יפטרו של זמר. ובספר יראים [סוף סימן מא] כתב ג"כ שחייבים. וזמירי [ה"ק רמז תקמ"ח] כתב איתא בספרי [דברים פ"א ק"ד] כמות פרט לסדין. ונראה לי שאין חייבים בציצית כלל, אלא אומן שהן דרך לבשה, ואשר חסכה בה נמי משמע דרך מלבוש, ואפילו דרך העלמה שחייב בכלאים, הדעת נוטה לפטור, דלא איתקש אלא ללבושה, וכרסו וכסותו נמי משמע בספרי, דממעט מאשר חסכה בה, ולא הוזהר לי רבי, עיין שם בתוספות עכ"ל. ולדרידי נרץ לומר, הא דאפילו ביום שמאי ובימי הלל [מנחות מ, א] נסדין בציצית, היינו כשמתעטף בו בציצית כמו שעשה רבי יהודה [ב"ב] [נר אלעאי] [שם כה, ב]. ובתוספות [מנחות דף מ"א ע"א] דיטור הראשון כתבו דגבי ציצית אין לחלק בין הטהרה ללבושה, ונראה לי דנסדין של זמר יעשה קצן אחד עגולה, לפטור מציצית אליבא דכולי עלמא: ד' מעלות השחר, ונראה לי דהוא הדין בערב עד זמא הכוכבים:

יב. א. ע"ה נשיית הציצית, שאין נעשייתה מצוה, אלא בלבושה. עיין בגמרא פרק ד' דמנחות [מג, ב]. ולררץ עיין מאי שנא

ציצית לרמ"א

יה [א] ב"י ד"ה כתב בהגהות: [ט] ספק מהרא"י [מזוהר דגן סימן סימן קכ"א: ג] תשב"ץ [סימן קל"ג]: ד' מרדכי פרק ב' דמגילה [רמז תקמ"ח]: ה' תשב"ץ [שם]:

עטרת וקנים

יה [א] וספק ברכות [ה"ק]. הבי"י [ד"ה לילה] ספק בהרמב"ם [ציצית ג, ו] ספק ברכות הלך, ויש להקשות האל מקולא של הרמב"ם מציעו הפעמים חוברא, הדינו אם לובש ביום אפילו כסות לילה, חייב לברך עליה, וכן להיפך לרבנו הראשון [סיק רש הגות ציצית], אם כן מוצא, חומרא של הראשון קולא, וקולא של הרמב"ם חומרא, ועל כרחי צריך לומר, מה שכתב הרמב"ם חייב, היינו חייב בציצית, אבל לא חייב לברך, אף לרבנו הרמב"ם, על כסות לילה שלובש ביום ולפי זה מה שכתב רמ"א וספק ברכות להקל, היינו כמו שכתב הב"י, שבדין הרמב"ם עיקר, על כן מותר לכתוב אותו בלילה, ועיין בעטרת וקנים:

שערי תשובה

קטן כשיודע לדבר, ולפחות מחורב להלכישו כשיגיע לבן ג' שנים, וסימן כי האדם עץ תשעה, כמו להעץ הוא ג' שנים עולה, וכן להרגילו באומות התורה. ע"ש:

יה [ג] תפלה ערבית, עיין באר היטב, וכתב ג' [ברכי] [ברכי יוסף] [א"ח א] שיש לומר שלא להיות מעוטף בציצית ותפילין אחר שקיעת החמה, ויש להסיר מעל ראשו בעת שקיעת החמה. ע"ש בשם ספר הכוונה [שער הכוונה], עיין הפלה במח דרוש ב' שהא"י ז"ל היה נוהר בתכלית, והיה חושש מאוד ברבר הזה, וכן כתב בית דור [סימן ט] בשם המקובל הקדוש מהר"י גיקטליא ז"ל ע"ש, ועיין באשל אברהם [אוצר פפשיים את א: (ד) ובפ"ד יום הכיפורים, עיין באליה רבה [סיק ג], בשם שיורי כנסת הגדולה [א"ח ג] דנהגין, דגם במוצאי יום הכיפורים אין מסירין הטלית, עד אחר הפלה ערבית, ע"ש, ועיין בשו"ת מנחם עזריה [מפאנז] סימן ק"ז, דמה טוב לקיים מצות ציצית בהשעה באב, בטלית קטן בלבד באווה היום כו', ובכי האי גזונא נכון הדבר שלא ללבוש טלית גדול בשחרית, לירדע סודו כו', ע"ש, וכתב בשלמי ציבור [זה, א] בשם שו"ת כנסת הגדולה א"ח [סימן לח], לפי המנהג שלא ללבוש טלית שחרית בהשעה באב, גם לצורך להיות סנדקי למילה לא ילבוש טלית, ובי"ח דאיתי סנדקי אחד לבש וברך ולא מחייו בידו, ע"ש:

כאשר [עמוד חמ"א], שוהגים שגם נערים גדולים אין מתעטפין בציצית עד שנושאין להם נשים, ומתנו להם אקרא דכמיב [דברים כג, יג] גדילים חפשה לך, ומסיך ליה [שם יג] כי יקח איש אשה, הוא דבר תמוה, דעד שלא יא אשה יהיה יושב ובעל ממתות ציצית, שיירי כנסת הגדולה [גנה"ט אה"ט א] וכו'. ועיין בש"ס דקידושין דף ח' [ג"א] וכו' [ע"ג], וב"י [סימן ח' ד"ה ומכסה], והמ"א [סימן ח' ס"ק ג'] כתב, משמע מנמרח דמחר לא היה מכסה ראשו בטלית וכו'. ע"ש, ואינו מוכרח דשם לא אירי מעלתו של מצוה אלא מסודר דרבנן. ע"ש:

יה [א] להקפ"ה, היינו דוקא לענין נרכה, אבל ציצית לריכין להיום, עולמא חמיד [סיק ג]: (ב) גם כן ציצית, פירוש גם ליום, ואפילו גם מיוחד ללילה, ומכל שכן ליום לנד, שיירי כנסת הגדולה [א"ח ב], ועולמא חמיד [סיק ג]: (ג) תפילת ערבית, ונחמנית ציטור, כתב הב"ח דיקור את הטלית כשיגיע לנרכו, שלא יראה דסובר לילה זמן ציצית, [מ"א ס"ק א], ובכנסת הגדולה כתב עד לאחר ערבית, עיין בשיירי כנסת הגדולה [א"ח ג], ועיין סימן למ"ד ס"ק ג', כתב בכנסת מהר"א [מזוהר דגן ח"ב סימן קבל] מי ששכח או הודר ולא נחטף בציצית כל היום, אחר שהתפלל ערבית, יתעטף בלא נרכה, ואפילו בלילה: (ד) ובפ"ד יום הכיפורים, וכל העובר לפני המיטה, נרץ להעטף, ובל"ח כתב דאף האומר קדיש יתעטף, מפני כבוד הציטור, [מ"א ס"ק ג], ואין מנרץ עליו: (ה) בעוד יום, ולא יסירם בלילה, לפי שדומין למלאכים מעטופים לנשים, נ"ח [מ"א שם], ועיין ד' אהרן, [ו] סדינים, ראונו לומר בין של פשתן, או של זמר, [וכתב] כ"י, טעמא לא ידענא למה יפטרו בשל זמר, [מ"א ס"ק ג] ע"ש, וכתב המ"א [שם] דנסדין של זמר יעשה קצן אחד עגולה, לפטור מציצית אליבא דכולי עלמא, ע"ש:

יב. (א) ו"ה חובת מנא, עיין לעיל סימן י"ז ס"ק ב' מה שכתבנו שם: (ב) ע"ה נשיית הציצית, דאין מצוה אלא בלבישתה. עיין מ"א [סיק א] מה שכתב, והמחבר יד אהרן חולק עליו, עיין שכתב רמ"א [סימן ז'] [י"ז] סעיף א', דאינו חובת גברא, דהתם בא למעט שאינו חייב ללבוש טלית בת ד', אבל בגדים המונחים ואינו לובש, אינו חייב לעשות בהם ציצית, לאפוקי מאמן דאמר כלי קופסא חייבים בציצית, ט"ז [סיק א]:

הגהות רעק"א

יה [א] [מ"א גמ"א] כשמתחילין ברכו, ל"ב עיין לקמן סוף סימן ל"ד [מ"א גמ"א] כשם הוזהר ונמנע מה, אף, וצמ"א סימן ל' ס"ב, ומ"מ י"ל

ביאור הגר"א

המקומות, בשבת וכו', בן, ומנחות שם [ב], ושם [מג, א], כסות

הוא אמת אמת אמת
 הכולל הכולל

אשל אברהם

על טעמי א"כ, והוא הדין שיש להסירו. וזה טעום (מה שדפוס סעיף ד') ונחמין לטוב ו' שם ולאות ג' (נמ"א) יע"ש: ב ובפ"ד, עין מ"א. ולכאורה משמע מה שכתב (המ"א) ג' צ"ל שיש להסיר הטעם הוא לחדל לא לש"ן המחללה אפילו מעריב זמנו כללה י"ל שיעטף טעמי מפי כבוד הציבור, וכמו קדים יתום אפילו כללה: ג דיני"ב. עין מ"א. ור' יהודה בר אלעי בשבט כ"ה ב' היה מתעטף, דהעללה לא מתייבצית (טעום סופר ר"י ב"ב). ומה שכתב מתוספות מנחות מ"א, א' ד"ה חלל (סוף מ' ב') כרבו דאין לחלק צליצת בין הצעה לבישה, ומשמע דאפילו להציע חממיו ביום, כמות המיוחד ליום אסור. ומה שכתב יעשה ק"ן אחד עגול נחמד אבל פשתן אין להקפיד דיש אומרים דאין עושין לפשתן כלל צליצת עיין סימן ט' סעיף ו'. ושאר מינין י"ל דכמה פוסקים סוברים דשם מדרבנן (גם סעיף א). איכא ספק ספיקא, שמה פטורים מן המורה, ושמה הלכה כמות המיוחד לילה פטור ביום, וכל שני ספיקות מן המורה, אף (ש"ס) דרבנן רק ספק אחד שפיר דמי, עיין יו"ד סימן ק"י מה (נש"ן) נבלי ספק ספיקא אוח ט"ו. בספר חמד משה (נאן) מסופק כמות המיוחד לאשה אם מתעטף בו איש אי רשאי בלא צליצת, והביא דברי החוספות (הנ"ל) דמנחות מ"א (בשם) ספרו (נמנדי רש ספיקא קטו) אמר ר' יהודה בן נבא כבוד נטלו חכמים כמות אשה מצליצת ולא חייבו אלא מפני שזעלה מהכסה בו, יע"ש: ד מצ"ל. עיין מ"א. היינו אף בין השמשות י"ל למנכך עליו, עיין רש פסחים נחמיו דעים להראב"ד השגות על ה"ר"ף א, א' ד"משה"ק קטו אור לרענע עשר שיש עדיין אור ועד לאש הכוכבים ימאם הוא ועיין ור', וראשית אומ"י ועוד דהיה ספק ספיקא שמה הלכה כר"ש ומא' ימאם א"ל. ומיירי שעדיין לא התפלל מעריב דל"ה היה כחמיו דמקור אהרני, ואלויה רנה אות ה' לא פשתן. ומה שכתב לנאורה דווקא דיעבד אם לנשו כבר, מנכך בעלות השחר, אלא לכתלה יש להמחין מלנשו עד שיכיר, ובלשון (סעיף ג) מכח מלימתי מנכך עליה שיעלה עמוד השחר שהרי לא כתיב זהו יום, מיהו יש אומרים שלא לנכך למתלה עד שיכיר בין חלל לנאן. הנה סתם כדעיה ראשונה וכר"ב. ומשמע (מלנשו) לכתלה יוכל ללבוש מעלות השחר ולנכך. ומה שכתב (הלבוש) דלא כתיב זהו יום, (פירושו) דאי כתיב יום"ה היה כמו קרבנות (המורה) ס"ק ה' המורה ופירש בלבוש דאפילו אם לנשו כבר יש אומרים כו' (שלא לנכך עד שיכיר) ונחורף אם השעה דחוקה, המיקל להיות מעלות השחר וילך אין גוערין אותו, ואי"ה בעלמות תפילין (סמ"ן) ממשלות וזה אוח א' לנאן ומן משכיר בין חלל שנה אומי הוא, ומחידושינו ראש יוסף נחמיו ברכות א, ב' נחמנו מזה, וכאן אין להאריך:

יע"ש א"כ. עיין מ"א. (מה שכתב מחיוב לפשטו ולמקונו) ועיין סימן י"ג (מ"א) אות ט'. ומה שכתב מעלות השחר נגזלו אף לנכך לפשוטו, ובעת היותו אם עושה צליצת יש לנכך, ובשבת ק"ה ב' נאפקא צליצת דקאי דרבנא, משמע לנאורה שם דרמי בעוד העליה עליו, ועיין חוספות מנחות מ"ד א' א':

אחי שפיר. ועיין חוספות מנחות מ' ב' ד"ה משום וד"ה הכלת כמה שכתבו ר"ת סותר פירוש שלמעלה, ועיין ברכת הובח שם. ויש ליישב קצת אע"פ דיש לו כמות המיוחד ללילה בח ארבע כנפות רשאי לילך בכסות יום כלילה בכלאים ולא השיב אפשר לקיים שניהם. עיין חוספות פרק אלו נערות (נחובות מ, א ד"ה נאון) מזה: (ג) מיוחד. עיין ט"ז. עיין ב"י (ד"ה כתב בהגהות מיימון) כתב הלכתא כר"מ ועוד ספק ברכות להקל, והא כמות לילה ביום נמי ספק עיין בעטרת זקנים כאן. ואם נאמר דעת הר"מ כר"ת כתיורף השני (ע"ב) (שהביא הרא"ש) והוא דעת שלישית כמו שכתב הר"ב כאן ודאק כסות יום וביום, וזה שכתב הר"מ ז"ל (עיצה ג, ז) שמה "יהכסה" כלילה, ובגמרא (גזירה משום) כסות לילה היינו (אפילו) ביום (כי כזה אין כל כל הכרע אם סובר הר"מ כן, עיין ב"י ותבין) אחי שפיר (מש"כ ב"י ועוד) ספק ברכות לקולא. עיין ב"י (ד"ה כתב מהיר"א) בשם מהר"י אבוהב טליתות שלנו שהן רק למצות ציצית לא למלבוש לא השיב כמות המיוחד ליום (ונפקא מינה אם נפקא ציצית כלילה אי רשאי לילך כן). והב"י דחה זה דכסות המיוחד ליום חשיב, ולרא"ש צריך ציצית (גם) כלילה כהאי גוונא, יע"ש, וכן הלכה. מה שכתבתי באות א' אם הטיל ציצית בשבת בשוגג כשרים הם הציצית, ולא אמרינן כל מלחא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד לא מהני (המורה ד, ב), עיין חושן המשפט סימן ר"ז ור"ה במקח הנעשה באיסור בשבת עיין סמ"ע שם (ס"ק ג) כיון דאין במקח באיסור כי אם הזמן לא חשוב לא תעביד, ושוחט בשבת יוכיח בשוגג (דשחיטתו כשרה) עיין מה שכתבתי בפריי כו"ד מזה (סמ"ע) י"א משבצות זהב אה"כ:

יע"ש א"כ. עיין ט"ז. עיין ב"ת דר"ה (פרישה) בשם רש"י (בבב"ד) י"ש מחמירין לבדוק ציצית בעת הנחתן בכיס כשמואל, וכן דעת רב"ן (סימן ט) בהגהות מיימוני פרק ג' (מציצית) אות ג' וב"ת כתב שראוי לעשות כן פן למחר ישכח מלבושך או לא יהיה פנאי ויסמוך על של אתמול. עיין מה שכתבתי בסמ"ן א' אע"פ דיעבד כשרים מעלות השחר לכתלה הממירו מנך המטה. ועיין א"כ ס"ק ה' המורה ופירש בלבוש דאפילו אם לנשו כבר יש אומרים כו' (שלא לנכך עד שיכיר) ונחורף אם השעה דחוקה, המיקל להיות מעלות השחר וילך אין גוערין אותו, ואי"ה בעלמות תפילין (סמ"ן) ממשלות וזה אוח א' לנאן ומן משכיר בין חלל שנה אומי הוא, ומחידושינו ראש יוסף נחמיו ברכות א, ב' נחמנו מזה, וכאן אין להאריך:

יע"ש א"כ. עיין מ"א. (מה שכתב מחיוב לפשטו ולמקונו) ועיין סימן י"ג (מ"א) אות ט'. ומה שכתב מעלות השחר נגזלו אף לנכך לפשוטו, ובעת היותו אם עושה צליצת יש לנכך, ובשבת ק"ה ב' נאפקא צליצת דקאי דרבנא, משמע לנאורה שם דרמי בעוד העליה עליו, ועיין חוספות מנחות מ"ד א' א':

ביאור הג"א

פרק א' דקידושין י"א. וספרי (במדבר ספיקא קטו) הביאו חוספות (מנחות) מ"ס ב' סוף ד"ה משום, מ"א א' סוף ד"ה חלל. ומשם ראה לפירוש הרא"ש: (ד) (פ"ה) בן דיני"ב כו'. הרא"ש ור"ת סוף הלכות ציצית (וכושיטתו) אבל להרמב"ם (ציצית ג, ז) אין חיוב, כמו שכתב הגהות מיימוניות שם (אה"ז), ולפירוש חוספות (מ, א) ד"ה דין בשל פשתן פטור, אבל לא קיימא לן כן, כמו שכתוב לעיל סימן ט' (סעיף ו). אלא במרדכי (ד"ה דמי חתקמא) כתב בשם ספרי (דברים ספיקא י"ד) כותף פרט לסדין. ונראה לי משום דאין חיוב אלא דרך לבישה, דכתיב (דברים כב, יב) אשר תכסה, וכמו שכתוב בספרי כותף פרט לסדין, כותף פרט לכר. ועיין מ"א (ס"ק ג), דפולגתא דבית שמאי ובית הלל (מנחות מ, א) כדרך לבישה, כמו היה דרכי יהודה בר אלעאי בשבת (כה) בן דודק קטינא (מנחות כא, א) סרבאל בסיתא כו': (ה) (פ"ה) בן שאיבתי כו'. (מנחות מ"ג ב' כ"ן

מהצית השקל

או כתענית ציבור: וכן משמע סימן א' סעיף ד'. דחיישנין להכי גבי תפילין, והוא הדין גבי ציצית: (ס"ק ב') בפ"ה ב', הדפוסות לפ"אבים. היות שהס"מ מעיד לפניו יתברך, יש לו עם בארץ כמלאכים לובשים לבנים ומתעטפים לבנים, הרי שמוזיר הס"מ גם עושין: וכתב האב"ש סימן תקפ"א אין ציבור י"ג מילות כו'. דהא אמרינן בראש השנה אמר רבי יוחנן כו' מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור כו' כשאמר ה' הייג מרות, משמע דשליח צבור יש לו להתעטף כשאומר הייג מרות: וא"י נראה דב"ו בדיאסרינן ב"כד כו'. מדאמר כשליח ציבור, משמע דשליח ציבור בכל ענין שעובר לפני חיבת צריך עישוף, דהא רצונו לומר כשליח ציבור כשאומר הייג מרות, דמשמע כאשר הוא מנהג השליח ציבור להתעטף, והא עדיין לא היו יודעין הייג מרות, וא"כ עדיין לא היה מנהגו להתעטף. ואי רוצה לומר על שם העתיר, ורצונו לומר כשליח ציבור האומר עכשו ייג מרות, הוא דוחק, וגם כמו ליה לפי"ש כשליח ציבור בשעה שאומר ייג מרות: יב"ה כתב, ריש הלכות ציצית: (פ"ק ב') דיני"ב כו'. ובענין ייג מרות, דהא אנו מחמירין בדעת הרמב"ם והרא"ש (ריש הלכות ציצית), וכסות המיוחד ללילה אי לכשה ביום מטיל בו ציצית לצאת דעת הרמב"ם, אלא

יה (פ"א ס"פ) בסו ע"ש
רבי יהודה בר אלעאי
בב"ל

הגהות והערות

- ד) בדפ"ר צ"נו להגות מיימוני וזו טעמו, והמקור הוא דברי הכ"י ע"מ, דמ"ל להקל גם מטעם ספק ברכות להקל, והרמ"א כתב דרק חסדי הטעם של ספק ברכות להקל הדין קו, ועיין טעמות זקנים:
- ה) כתב רע"א בהגות לספר דרך החיים וז"ל, נלענ"ד דווקא כשנשג טעמי קטן, אבל אם אין לו טעמי קטן אין להאריך כיון דלאמת עין הוא, וגם להרכיב פוסקים כמות יום חייב כלילה, אם יקרא קריאה שמת בלא צליצת היה כמעיד פדו"ש שרק ע"מ
- ו) ח"י הנהגות מיימוני המונה כ"ד ד"ה (והענין) הוא ממהודרת קושטא:
- ז) אם יובש"ב ב"ה יב"ש ד"ה כתב ח"י (ה' העיקר החשש וכו', כ"ל: (ספרי ח"ה)
- ח) בהגהות הרא"ש לספר גרם, שמתן פ"ט לשאר על ראש:
- ט) עיין פ"ק דר"י אלעזר פ"ק מ' ופלקוט שמעוני דברים רמו חתכה:
- י) עיין שם ע"ג שמעי על הסמ"ע ומתקן כדברי הפ"מ"א ס"ל. וע"ש בא"ח חנינות (לנעל הפ"מ"ג) סימן לד זמנתי יהודה שם, ובשפ"ו שכתב המתקין כלל י"ט:
- יא) ח"ק נפ"ח ע"פ ד' אפרים, מקור חיים, מה"ש, למ"ש שרד ופ"ה"ג:
- יב) י"ה נוספות נאפניו, ועיין נבואה מהר"ש על המרדכי שם שגם נוספות מ"ן העללה לנכרה:
- יג) עיין נפ"ח מ' סעיף ע"ג (נ"ג ע"ג בי"א)
- יד) עיין סימן ל' אשל אברהם אות ז' הערה:
- יז) עיין טעמות זקנים סוף סימן י' וסימן ס' סעיף ט'
- יח) נפ"א וז' נוספת דברי הנאון לעיל סימן ט' ס"ק ב' ונכרה אפ"ה כתב דכוננו לזיון המוכר נבאר הגולה אות א'
- יט) דייניו שהראב"ו ספ

אות י"א במ"א. ועיין סימן ט"ו סעיף א' ודאי ראוי כשיצית מצוין בעיר שלא להסיר מבגד לבגד ולחוש נמי למ"ד כלי קופסא חייבין בציצית יע"ש ומשבצות זהב אוח בן. ועיין לכוש [סעיף א] כסותך בזמן שאחה מתכסה בה, ובסימן י"ד [סעיף ב] כסותך למעט שאולה פטורה. והנה בהעלאה והצעה יש דיעות [עין מ"א סימן י"ח אות ג'] דכתיב כי תלבש [שעטנו], גדילים [תעשה לך], מה כלאים דווקא בלבישה אף ציצית דווקא. לבישה, וזה טעם מאן דאמר כלי קופסא פטורים, וביבמות ד' ב' [על נפין] "בגדיהם" [ובגד האמור בתורה] צמר ופשתים, ואמר רחמנא תכלה, [ומאי ראייה] דלמא כלי קופסא, אלמא כלי קופסא פשוט תכלמודא דפטורין מציצית:]

כ (א) מ"א. עיין ט"ז. והעולה מדבריו דבציצית בלא טלית מתגר פסולה (אם כל הסחורה וריות בציצית, משא"כ באקראי ציצית לחוד, גם מתגר יראה דכשר שסחורתו רק בכגדים), ובטליחות כשירה (מתורץ קושיה מ"א באות א', דריות מועט כי הא מהני בתגר כיון שעיקר סחורתו בטליחות), ובעכו"ם שאין תגר נהפוך הוא, כטליחות פסולה, וציצית לחוד כשרים כמו חפילין כסימן ל"ט סעיף ו'. ומלת "אפילו" בתגר עכו"ם [שכתב ה"ט] כלומר אפילו שהא תגר אבל באין תגר כשר. ומלת גם בציצית "לחוד" כמו בתפילין, כלומר גם ציצית שרין (אם הם "לחוד") תפילין בזה, ותולין במצוי ומסתמא מישראל לקחן. והנה י"ל דלא דמי ציצית לחוד לתפילין, דלקמן כסימן ש"א סעיף (מ"ג) [מב] ובסימן י"א במ"א אות א' וכאן אות א' תפילין אין עכו"ם יכול לכותבן, משא"כ ציצית פריך בעירובין צ"ו [ע"ב] דלמא אשפתא דגלימא [ומשני] במופסקין, ובנמצא ביד עכו"ם י"ל הוא טוואן ושזון ופסקן וירוע זה בטוב, ועיין מ"א סי' א'. ודע דהב"ח ופרישה מחולקין בהא דאסור למכור טלית מצויצת לעכו"ם. הב"ח [ד"ה ומי"ש אין מוכרין] סובר דלתגר ראשי, והפרישה [דרישה סוף אות א] כתב בפירוש דאסור לתגר, שכתב דאפילו הכי שמא ישראל "עבר" ומכרה לו, אלא שסיים והטעם התגר אינו באלו חשדות יראה דהוא כמו ועוד וככ"ח, ומכר לו, ושם יבואר אי"ה. והנן רואה איך שיהיה לא קשה מידי מברייתא [מתנות מג. א] דתניא [תלוקת] טלית מצויצת, או לומר דאפ"ה אמרינן "עבר" ומכרה, או [לומר] דלתגר מותר [למכור], וכבר נתקשה בזה האליה רבה אות א', והט"ז אפשר בשיטת הב"ח ז"ל אמרה, דכן משמע מ"ש"ע סעיף ב' אין מוכרין [טלית מצויצת] לעכו"ם, הא לתגר עכו"ם שרי [ומדלא אשמעינן ג"כ רבותא כו' משמע דמותר].

מחצית העקף

דאמר חובת מנא, אי"כ מיד כשנגמר הבגד חייב בציצית, וכשעושה בו ציצית הוא גמר המצוה ולכן מברכין. אבל ליריד דקיימא לן חובת גברא ואינו חייב עד שילבישה ואינה גמר מצוה, ולכן אין מברכין: באי שנא כשזוהה כ"י שצריך א"כ. אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מוזהר: קובעה כשדר בתוכה, וא"כ הוה ליה גמר מצוה: ביהו י"ח דדידי כשנשכח בחיוב א"כ שפ"ט. אף על גב שהביא מ"א לעיל סימן י"ג ס"ק ח' בשם המרדכי וה"ק ימי תקימן מדלא כתיב לא תלבש בגד בלי ציצית. משמע דמותר ללבוש כלי ציצית, רק אחרי זה מצות עשה להטיל בו ציצית, ע"ש מ"מ הא כתב מ"א שם שהיו מן תורה, אבל מדרבנן אסור ללבוש בלי ציצית: יענין שכתב דף ק"ח, רצה להביא קצת משמעות דמיד שנפסק צריך לפושטו, ודאי לילך בטלית שנפסקו בו הציצית מלמא דפשיטא ליה דאסור, אלא רצה להביא קצת משמעות דאפילו עומד במקום א' ועליו טלית שנפסק בו ציצית צריך לפושטו. דאמרינן חסם דאמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה, אבין במאי הוה זהיר טפי, והשיב לו בציצית. וסיפא, יומא חד הוה סליק בדרגא אפסיק ליה ציצית ולא נחית עד שהטיל בו ציצית, וא"כ בשלמא אם הדין בכל אדם שצריך לפשוט הטלית מיד שנפסק, אי"כ ודאי רבה ג"כ היה פושטו מיד, וא"כ כיון שלא היה לבוש טלית בת ד' כנפות היה מותר כצד הדין לירד מדרגא, דהא מצד הדין לפי מאי דקיימא לן חובת גברא כשאינו לבוש ציצית פטור, וגם אין צריך לדאגות על טלית להביא אה עצמו ליד חוב, כי אם שהוא טוב ונכון כדאיתא ריש סימן כ"ד, וא"כ לשעה מועטת עד שיתקן בו ציצית, וודאי דאין לחוש וא"כ היינו רבותא דרבה שהחמיר על עצמו ולא ירד, אבל אי אמרת מצד הדין אין צריך לפושטו מיד, אי"כ ממה נפשך אי רבה לא היה פושטו, אי"כ מאי רבותא דלא נחית מדרגא, הא לילך לכוש בטלית שנפסקו הציצית ודאי דאסור לכל אדם, ואי דבאמת רבה פשוט ואפילו הכי לא נחית והיינו רבותיה, אי"כ עיקר רבותיה חסר מדבריו כנו שהעיד עליו, והוה ליה לימיר ופשוטו ואע"פ כן לא נחית, אלא על כרחך צריך לומר דכל אדם צריך לפשוטו, ולכן לא הוצרך להוכיח הפשיטה כי זהו מצד הדין בכל אדם: י"ח ב"ב ב"ב. ולא בנוסח לקבוע מוזהר, כיון דבשעת קביעת המוזהר לא היה גמר המצוה, כיון שלא היה דר בחיוב, והגמר עתה בשעה שדר, לכן יש לברך על הרורה: [וכן בן שפיר כו', הוה ליה כפ"ת י"ח כו'.

ד"ה טלית שאולה, ועיין בספר חמד משה [ס"ק ב] להמרדכי [ה"ק רמו מחקדן] [מוצא] בסיומן י"ג [בני ד"ה כחון] יש לעיין ו': ב פסוק. עיין מ"א. לבלאוהי יש בו קצת אריכות דברים, וגם קצת מקושי ההנהגה [דמשמע תמליח כפלונתה כלי קופסא לשמואל דס"ל החיוב על הנגד פטור אף בלבושו מחיים, ולר"ד ס"ל החיוב על האיש הלונש, מי"ב נמכרינן כשלושן, א"כ למה כתב המ"א לשמואל "ואינה" לונשה], אבל כד מעיינין ביה הם דברים ראויין אליו ז"ל, כי נמנחות מ"א א' "ומודה" שמואל בוקן כו', ולדברי ב"י [קשה] מתי אריח ומודה שמואל, דעין זה שייך לרב ג"כ, בלונשה נחיי דפטור מכתות, ולימא הכי ופין לר"ד ושמואל [פטור], אלא ודאי דכשלושנה נחיי חייב חייב אפילו לשמואל דלשר חקפה קרינן, וכר"מ דבזמן תלילא, אלא [דוקא] כשאין לונשה ומונת, בזה אמר דמודה שמואל, דלא חייבא כלי קופסא חייבין, אמר אשר חקפה. ותדע דאי כר"י אמאי השמיט הר"מ זה דפטור אפילו כשלושנה נחיי, שמע מינה דחייב, ועל זה כתב ומהו [דהיינו] לעור קשה למה השמיט דין זה, דהא ס"ל בסיומן י"ח דביחוד תלילא מלמא וכימוקי יוסף ודאי פטור, וגם בגמרא חקפה מה שכתוב ומודה שמואל, לר"ד נמי שייך זה, ועיין חמד משה [אות ב]. ומה שכתב מחוספוט נדה ס"א ב' [הוא] ד"ה אכל עושה, יע"ש:

ג א בתגר. עיין מ"א. סברנו דטלית מנוצלת דומה לתפילין בסיומן ל"ט סעיף ו' דתולין נמצא, אע"ג דכאן בלין תגר לא מהני זה למד, דמ"מ חייבין דלמא טרם ועשאן, בתגר צירוף דלא מרע אומנתיה "ודיוקיה" מהני, אלא יצאם לתוך אפילו מחגור, וכל שכן מאין תגר פסוליס, דשם הוא סגור ופסקן, דלא ככ"ז אות א'. ומה שכתב [המ"א] ולהכי נקט טלית, קשה לשיטתיה פחות ב' דאסור [למכור] [למכור] [טלית מנוצלת] לתגר, [א"כ י"ל] רעותא אשמעינן, אפילו טלית מנוצלת לא מרע דבוריה, ואמרינן ישראל עבר ומכרה. ודע דמה שכתב הר"ז ואומר שלקחן מישראל נאמן, פירש אליה רבה אות ג' דווקא שאמר דמנאמן קנאה יע"ש. ובלוש [סעיף ב] לית מינת כשר, רק מישראל "נאמן" [פירוש] שיש לו

עבר
מכר לו, ושם יבואר אי"ה. והנן רואה איך שיהיה לא קשה מידי מברייתא [מתנות מג. א] דתניא [תלוקת] טלית מצויצת, או לומר דאפ"ה אמרינן "עבר" ומכרה, או [לומר] דלתגר מותר [למכור], וכבר נתקשה בזה האליה רבה אות א', והט"ז אפשר בשיטת הב"ח ז"ל אמרה, דכן משמע מ"ש"ע סעיף ב' אין מוכרין [טלית מצויצת] לעכו"ם, הא לתגר עכו"ם שרי [ומדלא אשמעינן ג"כ רבותא כו' משמע דמותר].

ב [א] או פתגר ג"ו. על זה, אפילו אינו למכור טליתות דוקא, הגר שאר סחורות מהדין, דלא מרע נפס שאם ימצא בדיא ב' אחד, שוב לא יאמינו [כ"י] ד"ה הלוקח פסק נכ יוסף ה"ק י"ג, א ד"ה נח וכן משמע מדברי ר' תנחומי מג. א ד"ה ת"פ סי' ט"ז: באן כתב [שם] ויה לישנו, וכתב הנמוקי יוסף [שם] מהדין דמי שאינו פסול, שאם צברו חיישין שמא הוא צב וזא חוטי הלכן שמא עשה, וציצית שעשאר פסולה, וכן כתב ר' ירוחם [נתיב ע' מלך ג]. רבנו הגדול מהר"י אב הקשה על זה, דווקא תכלת ניהוש לקלא דא דמשום תכלת דמיו י' טוח ומזיף, אבל ב' משום ריח דעשייה, ש' דבר מועט, אינו עו אלא ע"י ישראל, והנה סברת בעל העיטור [ש' ע"ג ע"ג ח"ט] הוא ד' שהוא טוב ש' יכול לעשות ציצית, שנ לא כתב יעשו אלא ה' כשמע ועשו אחרי, ע' ומה שאסרו בגמרא ו' מג. א] ציצית הנלקחין ההדיוט, מפרש ה' אבותב אליבא דעי ההינו דוקא בתכלת כ' שהם [יקרים], דחיישין שמא הוא ב' אבל בלבן דליכא חששא, מותר ליקחב ההדיוט, ואפילו א' ע' הגר מותר, למאי נ' כן הבין הרב הבי"ב מהר"י אבותב, ומה ע' בעל העיטור מותר טלית מצויצת בלבן, שאינו תגר, מפני ' מכשיר עשית ציצית אינו נראה כלל כו'. הבי"ב, יתר הדברים כספרו עטרת זקנים, ו' נחת כי הארין הרבה ו

מלחמה על השם יתברך 1879-1889

בעזרת השם יתברך

ספר

ארצות החיים

על שולחן ערוך אורח חיים
חלק א' - חלק ב'

בו שלשה ספרים נפתחים - שלש ארצות מרוחים

ב. המאיר לארץ

טרא מקום כל דין ושורשן יולתה זה מלא כל משכנות לאישים והכוונות ציונים תעושים, אל כל אפקיו השים, וכל נבאת איציות המפרים, גם סטרים בחוכו פלפלים אויבים בלשון קער, או בחוכת עיין לבד, וההורש בעגלתו ימצא הדתו

א. לב הארץ

לשן השיש הרמזא מניחקים כצוהם באריות לכות אבותם, וטקף עליהם כל אשר תרשי נשאי עליהם, גם כבוד דבריהם, וארצו גדול על דעים מהרשים מפי ספרי הקיימים או שרת אחריהם, או אשר תספחו מדעתו ימים מאותיות קמנות לנבנה

ארץ יהודה

כאור על השיש בדרך פלפל ברמב. בחקירות שניה ומסולמות, והעגנו בו אוהבי הפלפול ויתעלסו בארצו באהבים

החוט המשולש לא במתרה יתקן, כי כאשר יחסר האחד רשעו יחקרנו, ואשר יקצר זה אחיו ישלמנו, כל הלכה פרושה, וכל דבר הקשה, בין בש"ס ובפוסקים, בין היוצא מסוד האלהיים המקובלים, כולם נקבצו באו, איש לא נעדר

שלש ארצות האל כבשתי, המלאה קדשתי, כאתי ובמחרשתי, וכודם פרשתי, בעמיו ובקסתו, אלה תולדות ימי עלומי, כי לצעיר ימים אנכי, ואל ה' אחפלל בל אכשל בדבר הלכה

מאת כבוד הרב הגאון האביר, צדיק כביר, הוא המשביר, לשחקים יאביר, וחילים יגביר
מוה"ר מאיר ליבוש מלבי"ם זצוק"ל

משל ומליצה

עלה לתרופה

וכעת נדפס מחדש בהדור רב
באותיות מאירות עינים ובהנה"ה מדויקת ובהוספת מפתחות ועוד
שנת תשמ"ב לפ"ק
ע"י הצב"י יהודה בראון

המאיר לארץ

לב הארץ

ארץ יהודה

שאין לחלק בין הצעה ללבישה גם במ"ש במרדכי
 ראין מחייב בציצית בדרך העלאה מדברי תוס'
 יבמות (דף צ' ע"ב ד"ה כולהו) לא נראה כן, דא"כ איך
 דחי עשה דציצית לאו דכלאים הא על הלאו עבר
 משעת העלאה והעשה אין
 מקיים עד הלבישה ע"י
 באר"י (ס"ח סק"ב) מ"ש בזה
 ולפ"ז הדק"ל ומ"ש המג"א
 שזה רק בסדין של צמר לא
 ידעתי דהא גם בשל פשתים
 רבים סוברים דחייבים
 בציצית וטוב לעשות קרן
 עגולה בכל הסדינים:
 ג [טז] משיביר. כ"ד הרמב"ם
 ועיין מנחות (מ"ג) ורבנן האי
 וראיתם אותו מאי עבדי ל'
 וכולי, ד"א כיון שנתחייב
 וכולי, משמע כן ועי' רש"י

הלך הראב"ד מהיפוך על היפוך, נאמת כי יש להקשות
 על דברי תוס' אלה דא"כ מאי מקשה צינמות (דף ד' ע"ב)
 לתנא דבר"י ל"ל סמוכים למשרי כלאים צינמות, הא בל"ז
 נדע וכו' והשתא הא בלא הסמוכים נאמר דרק דחוי,
 ולריך הסמוכים להורות
 דהותרה לגמרי ונראה כי סוגי'
 הגמ' דסס קאי לר"י דס"ל דלא
 דרשינן סמוכים אלא צמוכה או
 מופנה ולדידי' גם השתא דכתב
 סמוכים, לא מוכח מיתורא
 דגדילים תעשה לך דהותרה
 לגמרי כסנתת התוס' דהא לריך
 יתורא כדי שגדרוש סמוכים
 וממילא כיון דגם דכ' סמוכים
 הוא רק דחוי' שפיר מקשה,
 אבל לדידן דא"כ שיהי' מוכח או
 מופנה שפיר כתבו התוספות].
 דלכ"ן נראה שגם זה שהתיר

ג מאימתי מברך על הציצית בשחר
 [טז] משיביר בין תכלת
 שבה ללבן שבה: ואם לכשו מעלות השחר
 ואילך י"א דמברך עליו [יז] וכן נוהגין
 (מרדכי פ"ב דמגילה) ואם לכשו קודם לכן
 כגון בסליחות לא יברך עליו וכשיאיר היום
 [יה] ימשמש בו ויברך (תשב"ץ):

סימן יט

זמן ברכת ציצית

א (א) ציצית [א] הובת גברא הוא
 ולא הובת מנא שכל
 זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית

הראב"ד ללוש ב"כ שלא בשעת עבודה היינו דוקא בזמן
 הראוי לעבודה אבל כלילה שאינו זמן עבודה גם הראב"ד
 מודה שאסור כמו שאסור במדינה (ועי' בתוס' שם
 נספקו צוה). וצוה ל"ק על הראב"ד ממ"ש דערבין (י'
 ומנחות (מ"ג) נהי דאשתרי כלאים צ"כ צעידן עבודה
 שלא צעידן עבודה לא אשתרי דר"ל כלילה שאינו זמן
 עבודה ולזה גם בכלאים צינמת מודה להרמב"ם דכלילה
 אסור כיון שאינו זמן צינמת כלל.
 דלפ"ז י"ל דנטלית שאולה או באשה שלבשה טלית של
 איש, כיון שהוא יוס וזמן צינמת צוה כמו
 שמחולקים הראב"ד והרמב"ם צ"כ ה"ה צוה ונשיטת
 ר"ת והרא"ש יש להאריך הרבה ועי' במ"ל מה שהעירוני
 עליו ועי' בשו"ת ש"א ומפני כי ארכו לי הענינים צוה

שם אך י"ל כיון דפסקינן כר"ש וראיתם כר"ש
 לכסות לילה ולא מוכח מידי ועוד הא פסקינן לקמן
 (סי' ל' וסי' נ"ח) לגבי ק"ש ותפילין משיראה את חברו
 ברחוק ד"א ויכירנו, ועי' בארץ יהודה (סי' י"ז ס"ק
 א'): [יז] וכן נוהגים. מרדכי (פ"ב דמגילה) ועי' בא"ר
 הקשה דלפ"ז גם אחר תפ"ע י"ל וכ"כ במג"א וכ"ה
 בפסקי מהרא"י (סי' קכ"א) ועי' מ"ש לקמן (סי' ל'),
 [ובא"ח כתב בשם הר"י מקורביל כשעומד
 לסליחות או משכים לצאת לדרך יברך וצ"ע]:
 [יח] ימשמש. עי' לעיל (ס"ח סקצ"ו) מ"ש בזה:
 ס"א א [א] ח"ג. כ"ד כה"פ ועי' באר"י (סק"א) דירא
 שמים יחמיר לחוש למ"ד ח"ט הוא:
 י"ב

קצת צינמת

קצת צינמת
 כ"ד כל הפוסקים אבל דעת הראב"ן דצינמת ח"ט וכן מהר"ם היה מחמיר צוה כמ"ש
 בהגמ"י ומלד זה דעת המהרש"ל לחוש למ"ד צינמת ח"ט, [וכ"כ הרי"ו בשם העיטור
 וכן ראיתי שפסק ר' ישעי' הזקן בפסקיו כ"י פ' התכלת גבי מעשה דמלאכה, וכן בשם ר' עמרם גאון שצינמת ח"ט
 כלל

74

ארץ יהודה

בב הארץ

המאיר לארץ

אבל אח"כ גבי מעשה דרבה זר"ה כתב שח"ג הוא ושכ"כ
בה"ג ורש"י בספר הפרדסן והנה נאמת הלא שמואל
ס"ל בהדיא ח"ט וגם ממעשה דרבה זר"ה נמנחות (מ"ה)
אומר מי סברה ח"ג הוא ח"ט הוא ואף דרז נחמן ס"ל
אליבא דרז ח"ג הוא כמ"ש

(בדף מ"ז ע"ג) הא [ל]רז חסדא
ס"ל לרז דח"ט הוא וגם
ממלאכא דאשכחא לרז קטינא
לרש"י שגרס שם אלא אין ראה
כלל ואף לתוס' שם ד"ה ה"ק
עכ"פ הא רז קטינא סוגר ח"ט
הוא וגם חסידים הראשונים היו
מתמירים ע"ע כן וא"כ מדוע
החליטו הפוסקים דח"ג הוא.

והנה ממ"ש (בדף ל"ז ע"ג)
מאי ציניו בין ח"ק
ור"י ואמאי לא אמר דנ"מ צאין
לו רק ג' ציניו אם צריך

לעשותם נגד ואם יצרך עליהם דלר"י יצרך ולח"ק ל"י
אך לשיטת הר"ש טרויש (ה"ז ס"ה) לק"מ דגם לר"י
אסור ללבוש הנגד משום הכנף הד' שחסר מזומו ומוכה
דח"ג הוא דאם ח"ט הוא עדיין יש נ"מ אמנס הא נארתי
(כ"ט) דקיי"ל כר"י שבמרדכי דמוחר ללבוש הנגד וקושיא
זו יש לתרץ דגם לר' ישמעאל עובר על כל חגרע כשאין
עושה ד' ציניו, נע"י צשו"ת ש"א (סי' מ"ה) עמד בזה,
דאין אומר שם דר"ה א"צ אם מותר ללבוש צו צשנת,
דעדיין גס לר"י הא עובר על כל חגרע ואחי איסור צח"ג
ומשו"י עליו כמש"י, כמו שאומר בערוצין (ז"ה ע"ג) דכל
חוסף מש"י עליו כמש"י ולק"מ, דנלבוש צ' זוגות
ספילין, הזוג הנוסף הוא הוה מש"י משום דלציפתו
למוחר וצאיסור, אבל צצח"ג איזה יהיה מש"י הלא
האיסור

החיוב תלוי בלבישה וכשאינה עשוי ללבישה פטורה, אלא אף למ"ד ח"ט דה"א כיון שאין החיוב תלוי
בלבישה יתחייב, מ"מ בעינן שיחיה עשוי ללבישה, ואע"ג דזה עשוי לאכסויי בקבר, הלא בעינן כסותך
המיוחד לחי, ובוה סרה תלונת המג"א וע"י מ"ש בזה באר"י (סי' כ"ג): [ז] מוכרי. מג"א:

[ב] ולפיכך. במנחות (דף מ"ב) ולא כדעת הירושלמי
והתוספתא דצריך לברך: [ג] אפי'. במג"א כתב
דצריך לברך כמו במזוזה וכן משמע לכאורה מדברי
הסמ"ק הביאו ב"י (סי' י"ד) שכ' עשיית ציצית בא"י
כשרים, הלכך אין לברך
לעשות ציצית ר"ל דלא יברך
אפי' בה"ג, וכן מוכרח
לפרש דעת הבה"ג שכתב
דיברך לעשות ציצית אע"ג
דפסק דח"ג הוא וע"כ מיהי
באופן זה דאל"כ סותר
להש"ס [ובא"ח הל' ציצית
(סי' קכ"ב) מביא דיעה א'
דיברך בשעת עשי' רק נשים
לא יברכו וכן בהל' ברכות
(סי' נ"ט) הביא ב' דיעות בזה
וכן בכלבו ובשו"ת הריב"ש
(סי' שפ"ד) בסוף התשובה

ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית
שאין מצוה אלא בלבישתו [ג] ואפי' היה
לבוש ציניו ונפקו לו והטיל בו ציניו אחרים
אין צריך לברך:
ב עשה [ד] טלית לצורך תבריבין אף
על פי שלובשו לפעמים
בחיי פטור [ה] לא מציעה להרא"ש (הנוכח
נסי' י"ח) דכסות לילה ציוס פטור [ו] אלא אף
להרמז"ס (שם) דחייב, כסותך א"ר ומשמע
כסות המיוחד לאדם חי [ז] מוכרי צגדים
שלובשים הצגדים ומכוונים להראותם לקונים,
פטורים מליניו:

וז"ל ולדבריהם המטיל ציצית בשני טליתות צלי"ב
על כל אר"א וכולי, מבואר דס"ל דמברך בשעת
עשי' וע"י בשו"ת תומת ישרים (סי' מ"ו) וע"י באר"י
לקמן (סי' כ"ה) כחבתי עוד בזה ומ"ש המג"א דהא
צריך לפשוט הבגד זה להר"ש טרויש אבל אן
קיי"ל כר"י שבמרדכי ומשבת (דף ק"ח) אין רא"י
דשם לא הזכיר רק שמהר לעשות בו ציצית מיד
וכ"כ בני חיי בה' מזוזה, אבל בכרכ"י מחלק בין
ציצית למזוזה וכן ביד' אהרן ולכן ספק ברכות
להקל: ב [ד] עשה. מנחות (מ"א) ומודה שמואל בוקן
שעשאה לכבודו וכו': [ה] לא. נ"י: [ו] אלא. ב"י ולא
כע"ת ומג"א וזה עצמו כוונת הגמרא שאומר ומודה
שמואל וכו' מ"ט כסותך א"ר והיא לאו לאכסויי
עבידא ר"ל ל"מ למ"ד ציצית ח"ג דפטור, דהא
החיוב תלוי בלבישה עשוי ללבישה פטורה, אלא אף למ"ד ח"ט דה"א כיון שאין החיוב תלוי
בלבישה יתחייב, מ"מ בעינן שיחיה עשוי ללבישה, ואע"ג דזה עשוי לאכסויי בקבר, הלא בעינן כסותך
המיוחד לחי, ובוה סרה תלונת המג"א וע"י מ"ש בזה באר"י (סי' כ"ג): [ז] מוכרי. מג"א:

הלוקח

המאיר ל'

ס"כ כ"א [א] הלוקח. (מנחות י
[וכרי"ו ובא"ח ובכל
ליור"ד דברתי בזה: [ג] אן
[ד] וציצית. הט"ז אוסר וע"י
שכתבתי בכיאר דבריו
בארץ יהודה (סק"א)
והפרישה כתב סתם דנאמן
[ה] אפילו. נ"י ור"י ולא
כמהרי"א, וע"י באר"י (שם)
ב [ו] אין. שם: [ז] אפילו
הבי"ח כתב דבתגר מותו
וכ"כ בשו"ת ברכה בשם ר'
הא' בפסקיו כ"י וצ"ל דהו
מפרשים מ"ש בגמרא
ואע"ג דאמרו אסור למכו
וכולי מיירי בתגר משא
סחורות כמ"ש הג"י, אב
פשטות הגמ' מבואר כמ"י
המג"א ואחרונים דאפי' תג
אסור: [ה] אבל. ב"י בש
ר"י, [וצריך עיון למה הוכי
זה מר"י שלשונו הוא לש
הגמ' ור"י ורא"ש ורמב"י
ולא הוסיף מאומה וכו'
שמוכח מר"י מונ
מהברייתא שבגמ':

הוא (אף) [אך] להמולקס ע
הוא צל"ז לא יאמר כלל שיהי
הציניו ועושה אחרים צל"י
ס"כ כ"א [א] אן מתגר.
הוה וין
ש"ס כתב הרמ"א דאסור ל'
למפור לא"י ומיושב קושיא
צמזומת ס"ל (סי' ל"ט) אמנ

המאיר לארץ

לב הארץ

ארץ יהודה

ספ"ב א [א] הלוקח. (מנחות מ"ג): [ב] ואומר. בניי [וברייך ובא"ח ובכלבו] ליתא, ובחדושי ליו"ד דברתי בזה: [ג] אפי'. נ"י וכ"מ מרש"י: [ד] וציצית. הט"ז אוסר ועיקר כדברי המג"א וכמו

שכתבתי בביאור דבריו בארץ יהודה (סק"א) והפרישה כתב סתם דנאמן: [ה] אפילו. נ"י ור"י ולא כמהרי"א, ועי' באר"י (שם): ב [ו] אין. שם: [ז] אפילו. הב"ח כתב דבתגר מותר וכ"כ בשו"ר ברכה בשם ר"י הא' בפסקיו כ"י וצ"ל דהם מפרשים מ"ש בגמרא, ואע"ג דאמרו אסור למכור וכולי מיירי בתגר משאר סחורות כמ"ש הנ"י, אבל פשטות הגמ' מבואר כמ"ש המג"א ואחרונים דאפי' תגר אסור: [ח] אבל. כ"י בשם ר"י, [וצריך עיון למה הוכיח זה מר"י שלשונו הוא לשון הגמ' ור"יך ורא"ש ורמב"ם, ולא הוסיף מאומה ומה שמוכח מר"י מוכח מהברייתא שבגמ']:

סימן כ

לקיחת ומכירת טלית

א [א] הלוקח טלית מצוייצת מישראל (א) או

מתגר א"י [ב] ואומר שלקחן מישראל נאמן (נ"י הלכות ציצית) בשר [ג] אפי' הוא תגר משאר סחורות. דביון דתגר הוא הזקה שלקחת מישראל דלא מרע נפשיה דאס ימלא דדאי דדגר אחד טוב לא יאמינוהו דל"א [ד] וליצית אסור ליקח מא"י [ה] אפי' הוא תגר משאר סחורות אבל אס הוא תגר מליצית לנד מותר ליקח הימנו אבל אם לקח מא"י שאינו תגר אפי' ליצית לנן פסולה:

ב [ו] אין מוכרים טלית מצוייצת לעובד בוכבים שמא

יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגנו [ז] אפילו לתגר אפילו למשבן ולהפקיד טלית מצוייצת לעובד בוכבים אסור אא"ב הוא לפי שעה דליבא למיחש להא [ח] אבל אס הסיר הליצית אף על פי שנשאלו הנקדים מותר:

י"ב

האיסור הוא על הכסף שיש צו גרעון ואין צו ליצית והגרעון אינו משוי, ויומר צו דצבל מוסיף האיסור הוא על המוספת, אבל צנח"ג האיסור הוא על האדם אבל הג' ליצית נעשו צהכשר ואיך יהיה עליו למשוי ומ"מ גם צגוף הדגר אני מסתפק אם עובר על

צנח"ג לר"י דצנח"ג שיך צמלוה א' כגון צמתן ארבע שנותנס מתן א' צנח"ס (ט"ט) או שלש פרשיות צתפילין אבל בג' ליצית כיון שכ"א מלוה צפ"ע י"ל דאין עובר וכמו צתכלת ולנן שאין מעכבים זא"ז שא"ע אס נומן לנן לנד וצ"ע בזה, והנה צצנח (דף קנ"ה) וש"ס ש"ס איין טליתו ועשה מזוזה לפתחו שהוא חייב מ"ט הואיל ונידו להפקינן ומדלל אמר הואיל ונידו שלא ללוצבו מוכח דק"ל להש"ס דליצית ח"ט הוא וכמ"ס רש"י (כ"ה) והתוס' צמנחות (דף מ"ד) אמנס למ"ס רש"י צמנחות (דף מ') דצ"ס ס"ל ח"ט הוא והלכך חני פוטרין וכולי י"ל דכאן דר"א שמוסי הוא היינו מתלמידי צ"ש כמ"ס המוספת צנדה (דף ז' ט"ב) לו"א לדיד"י ג"כ דח"ט

הוא (אף) [אך] להחולקים על רש"י וס"ל דלוח חני צ"ש פוטרין דפוטרין אפי' מלנן הדק"ל אך י"ל דאס לר"א ח"ג הוא צל"ז לא יצור כלל שיהיה דוחה צצת כיון שאין צו מלוה צעשייתם כלל אך למ"ס המג"א דאס לצבו טלית ונפקקו הליצית ועושה אחרים צל"צ משכמת שידחה צצת צה"ג ומשמע דס"ל לכתמא דהש"ס דחוצת טלית הוא וצ"ע: ספ"ב א (א) אן מתגר. צמג"א מקשה דמה סמכין ציור"ד (כ"י ק"ד) צמוריים אמתר א"י הוא משוס דשם הוה יזוף אפי' לא"י אבל הכא יש לחוש שנטוה שלא לשמה ולכאורה משמע כדבריו דציור"ד (כ"י ש"ס) כתב הרמ"א דאסור לומר לא"י לתפור צקנצוס ומ"ס ממוריים וע"כ דשס לא מרע נפשי' רק לישראל ויוכל לתפור לא"י ומיושב קושית הפר"ח ציור"ד (כ"י ק"ה) שהק' דצרי הר"ן (דפ"ק והולין ידפי' א"מ) אהדדי עי"ש וכ"ה צמנחות ס"ז (כ"י נ"ט) אמנס מ"ס המג"א דטעם שמוחר ליקח טלית שאין דרך א"י לעשות ליצית צנדה אבל ליקח

ליצית

למי
תב
בר
א"י
ברך
ברך
רח
תב
ע"ג
יירי
ותר
צית
א'
ש"ס
כות
בוה
צ"ש
ובה
ל"ב
זעת
ור"י
יהא
אנן
יא'
מיד
בין
כות
צקן
ולא
ודה
סרי
יהא
זלוי
והתך
קח